

મહાત્મા

તુળસીદાસ તથા કબીરની સાખીઓ.

કીર્તિ ચાર આના.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાયિટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૫૮૬૨- વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ લુપ્તસીદ્ધાન્ત તથા કુખ્યાન્તની
સાખ્યાઓ

વિષય ૬૪૫૨: ૧ ૪૫૨

મહાત્મા

તુલસીદાસની

તથા

કબીરની સાખીઓ અને કબીરદાસનાં ભજન

કિંમત બે આના.

છપાવનાર અને વેચનાર:—

ડાગર્જી મહમુદ એન્ડ મહમદભાઈ બુકસેલર.

૬૦ ટાવર રોડ, અલાખાની નાલી ચામે-મુરત.

સુરત બરાનપુરી ભાગળ, ભાજવાળી પોળમાં આવેલા શ્રી
અનાવિલ અધુ મ્રો. પ્રેસમાં ગોવિન્દજી હાલાભાઈ નાયકે છપ્યું.

તુલસીદાસની સાખી.

સાખીઓ.

સત્ય વચન ઓર હીનતા, પર સ્ત્રી માત સમાન;
ધતનેસે હરિ ના મિલે, તો તુલસીદાસ જમાન,—૧
તુલસી આ સંસારમે, ભાત ભાતકે લોક;
સખસે હિલ મીલ ચાલીએ, નદી નાવ સંજોગ,—૨
કહાં કાશી કહાં કાશ્મીર, ખુરસાન ગુજરાત,
તુલસી એસે જીવકું-પ્રારબ્ધસે લે જાત,—૩
ઉંચા કુલ કીસ કામકા, જ્યાં નહી હરિકૌ નામ,
તુલસી વોહી પંથ લલો, જીવ મુખ હરિકૌ નામ,—૪
તુલસી પંખી પીનેસે, ઘટે ન સરીતા નીર;
ધર્મ કીએ ધન ના ઘટે, સહાય કરે રઘુવીર,—૫
તુલસી ગરીબ ના સતાવીએ, ખુરી ગરીબકી હાય;
મુવા ઢોરકે ચામસે, લોહા ભરમ હો જાય—૬
રામ નામ સખ કોઇ કહે, ઠગ ઠાઠોર ઓર ઓર;
વિના પ્રેમ રીએ નહી, તુલસી નંદકીશોર—૭
તુલસી નીચ જનસે કબી, બને ન ઉચી કામ,
મહત નગારા ના બજેઈ-ચુવા કેરે ચામ,—૮
તુલસી તલપ ન છોડીએ નીશ્ચે લીજે નામ,
મનુષ્ય મનુરી દેત હે કયું રાખેગો રામ,—૯

તુલસી સગ્ર મેં જાનીયો, બડો મરીખ નિવાજ,
 માતી કણુ મોંઘાં કીયાં, સોંઘાં કીયાં જાન્યો,—૧૦
 તુલસી સમય વહિ ગયો, જાણ્યા નહિ જુમદીય,
 જનની જણતાં નાજ કટી, તો કયું ન કાટયો શીશ,—૧૧
 એક ઘડી આધી ઘડી, આધીમેં પણ આધ,
 તુલસી સંગત સાધુકી, કટે કોટી અપરાધ,—૧૨
 ચલતી ચકી દેખકે, હીયા કબીરા રોય,
 દો પડ ભીતર આયકે, સાળીત રહા ન કોઇ,—૧૩
 ચલતી ચકીમેં વીરાજતે, તુલસી કહે સગ્ર લોક,
 કોઇ વીરલા સંત રહે જયા, પરીબ્રજ કીલકી ઓટ,—૧૪
 દયા ધર્મકો મુજ હે, પાપ મુજ અભીમાન;
 તુલસી દયા ન છોડીએ, જબલગ ઘટમે પ્રાણ,—૧૫
 આવ નહી આદર નહી, નહી નેતુમે નેહ,
 તુલસી વો ઘર ન જાઇએ, કણુ કંચન વરસે મેહ,—૧૬
 આવ હય આદર હય, હય નયનોમેં નેહ,
 તુલસી વો ઘર જાઇએ, મર પત્થર વરસે મેહ,—૧૭
 તુલસી સીતા રામકું રીઝ લજે વા ખીજ,
 ઉત્તટા સુલટા વાવીએ, જયું ખેતરમેં ખીજ,—૧૮
 તુલસી લીંબકા, ચખના ચાહે ખાંડ,
 મન ચાહે વૈરાગકું, હર ચાહે રાંડ,—૧૯
 તુલસી વશીકર્ણ મંત્ર હે, તણએ વચન કોર,
 મીઠી મીઠી બાલ સે, વશીકર્ણ નહિ ઓર,—૨૦

કૃષ્ણ કૃષ્ણ સખી કહે અભેધ્યાકે સખ કૈાઈ,
 તુલસી પ્રીતમે જાયકે કયા રામસે વેર હોય,—૨૧
 મોર મુગટ ધરો, ફૂટ મુગટ ધરો શીશ,
 ધનુષ્ય બાણ હસ્તક ધરો, તો તુલસી નામે શીશ,—૨૨
 કહા કહું છળી આજકી, લલે બીરાજે નાથ,
 તુલસી મસ્તક જખ નામે, ધનુષ્ય બાણ લ્યો હાથ,—૨૩
 કીત મોરલી કીય ચંદ્રિકા, કીત ગોપીઅનકો સાથ,
 અપને લકતકે કારણે, શ્રીકૃષ્ણ લયે રઘુનાથ,—૨૪
 તુલસી નીકે નહી મોહ-તમ કૈાટી કરો ગુણ સંગ્રામ,
 હૃદય કમળ ડુલે નહી, બીન સમરે રઘુરામ,—૨૫
 સતીયા સત નવ છોડીએ, સત છોડે પત જાય,
 સતકી બાંધી લક્ષ્મી, ફીર મીલેગી આય—૨૬
 ચિત્રકોટકે ઘાટપર ભઈ સંતનકી બીડ,
 તુલસીદાસ ચંદન ઘસે તીલક કરે રઘુવીર,—૨૭
 તુલસી પર ઘર જાણકે દુઃખ ન દહિએ રોય,
 અપના ન ભાર ગુમાધયે, જો હોની હોય સો હોય,—૨૮
 તુલસી તલપ ન કીજીએ રીજક મોત સખી સાથ,
 માયા રૂઠે જગતમાં સખી દોર પ્રભુ કે હાથ—૨૯
 તુલસી રેખા કરમકી, કળુ ન મીટે રામ,
 રેખન સમસ્થ હય પણ સમજ કીયો હય કામ,—૩૦
 ન ધન રહે જોખન રહે, ન રહે જામ ને ઠામ,
 તુલસી જખમે જશ રહે, કર દે કીસીકા કામ,—૧૩

પર ધન પથ્થર જાણીએ, પર સ્ત્રી માત સમાન,
 ઇતનેસે હરિ ના મીલે, તો તુલસીદાસ જમાન—૩૨
 સખ સોનેકા નગર બન્યા પારસમણીકા કૈાટ,
 તુલસી હરિકી ભક્તિ બીન જમડા કરે ધમરોલ—૩૩
 તુલસી પુર્વકે પાપસેં હરી ચર્યા ન સુહાય,
 જેસે તાપકે જોરસે લોજનકી રચી જાય,—૩૪
 તુલસી જીસકે મુખસે ઘોખે નીકલે રામ,
 હસકે પાઢંકી મોજડી મેરે તનકે આમ,—૩૫
 રામ નામકો આલસી લોજનકો હુશિઆર,
 તુલસી એસે નરકો વાર વાર ધિક્કાર—૩૬
 તુલસી કહે ઇસ જગતમે સખસે મીલને ધાય,
 કયા જાણે કીસ એસસે રામચંદ્ર મીલ જાય,—૩૭
 ખેતર બગાડયું તણખલે સભા બગાડી ઘુડ,
 ભક્તિ બગાડી લાલચે જેમ કેસર પડી ધુળ,—૩૮
 સેજ લીયા સો હુધ બરોબર, માંગ લીયા સો પાણી,
 એંચ લીયા સો રકત બરોબર, જોરબ બોલે વાણી—૩૯
 ચાર પહોર ધંધો કરે, ચાર પહોર રહે સોઇ,
 રામ નામ ઘડી ના લીયો, મુક્તિ કહાંસે હોય—૪૦
 મેં કહો ગોપાલ ભજ મેં કહો ન ગોપાલ
 મેં ન કહયો યુ તેને કીયો કયું ન પડે જંજાલ,—૪૧
 કનક ઘડયો નંગે ચડયો, ચડયો શીશ ગોપાલ,
 કૃતિ સ્વભાવ ના મીટયો અંત પુછકો બાલ,—૪૨

પલંગ પડા બજારમે' દોનુ દીનકી ખેર,
 ના કીસીસે દોસ્તી ના કીસીસે વેર.—૪૩
 કાલ કહે તો અજ કર, આજ કરે તો અજ,
 અવસર વીત્યો જાત તો ફીર કરેગો કળ,—૪૪
 સંસારીચાકા ટુકડા નવ નવ આંખજાં હંત
 ભજન કયો થકી પથે નહિ તો કહાડે અંત,—૪૫
 સંકટસે સાધુ લાયે સાધુસે મુનીજન હોય;
 ચક્ષા ભવે વૈકુંઠમે' પદ્મા ન પકડે કોય.—૪૬
 જપમાલા છાપા તિલક સરે ન એકે કામ;
 મન કાચે જાયે વૃથા, સાચે રાચે રામ.—૪૭
 જ્યુ કંઠકું ધુન ખાતા હે, કોઈ ન જાણે પીર;
 જ્યુ ચિંતા ચિતમે' બધે, બુદ્ધિ બલ ઘટત શરીર,—૪૮
 જ્ઞાન ફડી ચોપટમાં, સખ કોઈ ખેલો આય;
 નીરગુણો નીરાકારી, જીતે સો લઈ જાય.—૪૯
 ભક્તિ બીજ પલટે નહીં જો જુગ જાય અનંત;
 ઉચનીચ ઘર જન્મ લે તોયે સંતકો સંત.—૫૦
 પડા રહે દરબારમે' ધક્કા ધણીકા ખાય;
 કબુ લેહેર દરીયાવકી દુઃખ હારીદ્ર મીટ જાય.—૫૧
 સંસારી નીરધન દુઃખી, રાજા દુઃખીકો દુર્લભ,
 વૃદ્ધકાળે વેસ્યા દુઃખી, જોગી દુઃખી ધન સંચતે.—૫૨
 માતા તિર્થ, પિતા તિર્થ, તિર્થ જેષ્ટ બંધવા;
 વચને વચને શુર તિર્થ, ચોર તિર્થ અભ્યાગતા.—૫૩

રામનામ સખ કોઈ કહે હચરથ ન કહે કોઈ;
 એકવાર હસરથ કહે, તો કોડી યજ્ઞ પૂજા હોઈ.—૫૪
 આવ કહે સો ગોલીયા, બેઠ કહે સો પીર;
 છસ ઘર આઠરલાવ નહિ ઉસકા કાટો શીર.—૫૫
 અંત બડે પરમારથી શીતળા ઉનકે અંજ;
 તપત બળવે ચોરકી, દે દે અપનો રંજ.—૫૬
 કાટો તો ખીજે નહી ખીજે તો નહી નેહ,
 પથ્થર મારે ફળ દીએ, તાપ શીત સખ સેહ—૫૭
 રામ રૂપેઆ રોક હે ખરચત ખુટે નાહી;
 લેતે દેતે ના ઘટે એસી ચીજ કોઈ નાહી,—૫૮
 રામ જગતકા શેઠીયા રહે વૈકુંઠકે માંહે;
 નીશદીન વોહ હીસાખમે કેં આવે કેં જાય.—૫૯
 કળજીગ સમા કો જીગ નહી, જો જપે શ્રીરામ બોલાય;
 બીજા જીગે મુશ્કીલ મળે, કળજીગમાં તુત મળે આય.—૬૦
 પડે રહેતી પદમણી, ન લેતી હરીનું નામ;
 કરણીએ સર્જી કુતરી, હુંઠે આખું ગામ—૬૧
 બાલાપનમેં હરી લગે ગજમેં રહે ઉઠાસ;
 તીર્થકી આચા કરે કબી આવેંગે હાસ.—૬૨
 રામ અરૂંખે બેઠકે, સખકા મુજરા લેત,
 જેસી છનડી ચાકચી તેસા તીનકુ દેત.—૬૩
 રામ નામકી ઔપધી ખરી રીતસે ખાય;
 અંત પીડા વાધે નહી મહા રોગ મીટ જાય;—૬૪

રામ નામથી હુટ હે, હુટ થકે તો હુટ;
 અંતકાળ પસ્તાયગો, જળ પ્રાણુ જાયગા હુટ.—૬૫
 જનની જણુ તો લકત જણુ, કાં દાતા કાં શુર;
 નહી તો રહેજે વાંઝણી, મત શુમારીશ તુર.—૬૬
 ભજો મન રામ ઐર સીતા જનમતો ભત રહે બીતા;
 એહી ભાગવત હય એહીમેં હય ગીતા.—૬૭
 રામનામ સમશેર પકડકે, કૃષ્ણ કટારી બાંધ લીયા.
 દયા ધર્મકો ઢાલ બનાવે, જમકા દ્વારા જીત લીયા.—૬૮
 રામ નામ નીજ મંત્ર હે સતગુરુ દયો બતાય;
 ઓળખ ખાયે પય રહે વાકી વેના મીટ બાય.—૬૯
 સીતાપતિ રઘુનાથકું નેક નમાયો શીષ;
 લંકાપુરકો ભેસણો શ્યામ કીયો બક્ષીસ.—૭૦
 સીતાપતિ રઘુનાથજી તખ લગ મેરી દોડ;
 જેસે કાખા ઝાંઝકો ચલન શકત કછુ ઓર.—૭૧
 સીતા રામથી સાયબી, ખીગઠ મલકા રાજ;
 સુરત વૈકુંઠ હો ગઠ સખી રામ પ્રતાપ.—૭૨
 સીયા તખ તરુવર લયા કાટા તખ લયા ઝાઝ;
 તારે પણુ બોળે નહી પ્રભુ બાંધ ગ્રહેકી લાજ.—૭૩
 રાગી પરમ સેવકા દરીદ્રી પરમ ત્યાગી,
 કુટીલ નારી ખતિવૃતા બુઢી વેશ્યા તપશ્ચારી.—૭૪
 મરૂ - પણુ માણુ નહિ અપનાં તનકે કાજ;
 પરમારથકે કારણે જાયત ન આવે લાજ.—૭૫

મેં જાના હરિ દુર હય, હરિ હય હૃદયા માંહે;
 આડી ત્રાડી કપટકી તાસે દીસત નાંહે;—૭૬
 કંચન ત્યાગે સહજ હય, સહજ ત્રીયા કા નેહ,
 માન ખડાઈ એર ઈર્ષા ઘટે તુલસી દુર્લભ દેહ.—૭૭
 અગન પલ્લીતા રાજદંડ, ચોર મુશ લે જાય,
 ઈતના દંડ દુનિયા સહે, ધર્મ દંડ સહ્યા ન જાય,—૭૮
 કેહણી મીસરી ખાંડ હે, રેહણી વરતા લોક,
 કહેણી કહે રેહણી રખે, એસા વીરલા દોક,—૭૯
 અજ્યાગત તો મુખે સ્વેતી વાવંતી કોઈ શુન નાશ,
 તે અમર બીજ ઉગતાં લણુતાં જુગ જુગ પોતે આશ—૮૦
 નાચે કુદે તોડે તાન તેનું દુનિયા રખે માન,
 ભજન કરે ભાવથી જાણુ તેને ન મળે પુર ધાન—૮૧
 જેસો દીવ હરામમેં તેસો હરિસે હોય.
 ચલા જાવે વધકુંઠમેં, પલ્લા પકડે ન કોય—૮૨
 મન મરે માયા મરે મરમર જાત શરીર.
 આશા તૃષ્ણા ના મરે, કેહ ગયા દાસ કબીર—૮૩
 જતી જોગી સતી નારી, રણ મધ્યે કોઈ મુખવંત.
 ગામ મધ્યે કોઈ ભક્તજન, એ ચારે પૃથ્વીના સ્તંભ—૮૪
 બહાના બડા દયાળુકા તિલક છાપ એર માલ.
 કાલુ કહે જમ ડરતહે ભય માને ગોપાલ,—૮૫
 લેનેકુ હરિનામ હય, દેનેકુ અન્નદાન,
 તરનેકુ આધિનતા યુડનેકુ અભીમાન,—૮૬

લોભ પાપકો મુલ હય, નર્ક મુલ અભીમાન,
 જે તરનેકુ ચાહ તો, છોડ લોભ અભીમાન.—૮૭
 સાધુ બુખે ભાવકો, ધનકે બુખે નહિ,
 જે સાધુ ધનકે બુખે, વોહી સાધુ નહિ;—૮૮
 પાણી તો વહેતા ભલા, બાંધ્યા ગંદા હોય,
 સંત તો રમતા ભલા ઠાઘ ન લગાવે કોય—૮૯
 કરણી કરે નીચકી, ચલે હંસકી ચાલ,
 પુછ પકડે શીચાલકા, કીધ ખીધ ઉતરે ખાલ,—૯૦
 લુચા ન હોય આપણા, કુચા ન હોય હીર,
 લીમ મીઠા હોય નહિ, કેહ ગયા દાસ કળીર,—૯૧
 સંકટસે સાધુ ભયે, પુનીત બને ભગવંત,
 લક્ષ ચોરાશી પ્રીરના, હે ઇસ્કા ન આવે અંત,—૯૨
 મુશખકો મુખ બંધસે ભોલત વચન બુજંમ.
 તાકો ઓળખ માન હય, વીધ નહિ લાગત અંગ,—૯૩
 મમ ઇચ્છા સર્વે નારતી, દઇવ ઇચ્છા પ્રવર્તતે,
 રાજકન્યા રાજદ્વારે, લાલુ પ્રાદ્ધાણુ લક્ષતે,—૯૪
 હરી-હીરા ફેરી માંઠડી, આહક વીના મત ખોલ,
 જખ મીઠી હિરાકે પારખુ, હીરા લેશે મોઘે મોલ,—૯૫
 જાનીને જાની મળે રસની લુટાલુટ,
 અજાનીને જાની મળે, બડી માથાકુટ,—૯૬
 જાનીના શુર થવું જાનીના થવું દાસ,
 અજાની ઉપાડે ઘોઠો તો લે જાની માંમાં દાસ,—૯૭

બડા બડાઈ નવ કરે, બડા ન બેલે બાલ.
 હીરા મુખશે ના કહે, લાખ હમારા મોલ,—૯૮
 ચીંતાથી ચતુરાઈ ઘટે, દુખસે ઘટે શરીર.
 પાપસે ઘટે લક્ષ્મી, કહે ગયા દાસ કબીર.—૯૯
 મન ગયા તો જાને દે, મત જાને દે એ શરીર.
 ના ખેંચી કમાન તો ક્યાં લગેગો તીર,—૧૦૦
 કબીરા કહે એહી જગ જેસી ખંધી ગાય.
 વાજડા થા સો મર ગયા, જુડી આમ ચટાય—૧૦૧
 ભારત અપની જનની તણ; પિતા તજે પ્રદહાદ,
 વિભીક્ષણ અપના લાઇ તજે, શ્રીરામકે કાજ.—૧૦૨
 માલા બનાઇ કાષ્ટકી, બીચમે ડાલા મુત.
 માલા બીચારી ક્યા કરે, જપનેવાલા કપુત.—૧૦૩
 ક્યા કરે રઘુનાથજી શખ કરમકા ખેલ,
 બીભીક્ષણકુ લંકા હી, હનુમાકુ તેલ—૧૦૪
 કામીકા ગુરુ કામ હે, લોભીકા ગુરુ દામ.
 કમીશકા ગુરુ સંત હે, સો સંતનકા ગુરુ રામ.—૧૦૫
 કબીર કહે કનક કામની, દોનુ બડી જાલ.
 જાતે હે હરિ મીલનકુ, તો બીચમે હાલે સાલ.—૧૦૬
 માયા બડી ચોરડી. માંદા બેઠી હે વાટ.
 નિરજતસે ફસ પડે કબીરા ગયે કાટ,—૧૦૭
 મુખ કીયા સમરનકુ સુનનેકુ હીયા કાન,
 તરનેકુ કીયો લીનતા, ખુડનેકુ અભિમાન.—૧૦૮

સજ્જનસે દુર્જન લલે, કે પર નિંદા કરંત,
 દુરજનકુ ઉધારત, આપે નરક પડંત.—૧૦૬
 બ્રાહ્મણ લયે તો કયા લયે, ગલેમે ડાલા સુત,
 આત્મજ્ઞાનકી ખખર નહી, લયે સ્મશાનકા ભુત,....૧૧૦
 કપટીકે મન કપટ બસે, સુરકે મન સંગ્રામ.
 લોભીકે મન ધન બસ, કબીરકે મન રામ.—૧૧૧
 પરનારી ઝેરી છુરી મત લગાવો અંગ,
 હશ શીશ રાવણકે ગયે પરનારીકે સંગ;—૧૧૨
 પરનારી પ્રસન્ન ભઈ, દે ન શકત કછુ ઓર,
 મુખપાત્ર આગે ધરે, માંહી નરકકો ઠોર.—૧૧૩
 ચંદન પડા ચમાર ઘર, નીત ઉઠ કુટે ચામ.
 ચંદન બીચારા કયા કરે, પડા નીચસે કામ,—૧૧૪
 પાણી તો ખાંધ્યા ભલા, જો કુછ ઉંડા હોય.
 સંત તો ખેઠા ભલા, જો કુછ પરમારથ હોય,—૧૧૫
 સજ્જનસે સજ્જન મીસે તો હોવે દો દો ખાત,
 ગધાસે ગધા મીસે, તો ખાવે દો દો લાત.—૧૧૬
 મરના મરના સૌ કહે, મરી ન જાણે કોઈ,
 જો મરનેકુ જાણે તો ફીર ન મરના હોય.—૧૧૭
 કબીરા કહે મેં હરી લખ્યુ, મુવે મુકતી પાઉ,
 દોનુ હાથમેં મોદક હય, મન માનો સો ખાઉ—૧૧૮
 રામ નામ લીયે ઉસીને, ખુબ કામ કર ગયા;
 રામકુ વીસારેગા તો જીતી ખાજ હાર ગયા.—૧૧૯

કળીરા કોઠી કાઢકી, ચોદશ લગી અંગાર,
 માંહે પડ્યા સો ઉત્ર્યા, જલ ગયા દેખન હાર.—૧૨૦
 સંતોષ ગુણમેં સુખ વધતે, હે કામ રજે ગુણ હોય,
 અલસે તમે ગુણ વધત રહત જ્ઞાન સખ ખોય,—૧૨૧
 મનકી જાણે દીલકી જાણે, જાણે ચીતકી ચોરી,
 ઉનસે કયું છીપાઇએ, જીસકે હાથમે દોરી,—૧૨૨
 ધન્ય ભુમી ધન્ય ગામ ને, જ્યાં સંત બીરાજે આઈ;
 સખિ ભુમી પાવન કરે, દિલી મીલી જશ માઈ:—૧૨૩
 અજગર કરે ન ચાકરી પંખી કરે ન કામ;
 દાસ મલુકા યું કહે, સખકા દાતા રામ.—૧૨૪
 ચકી ચકી સમ કહે માતી (ખાલડો) ન કહે કોઈ;
 જે માલીકશે લગ રહે તો, ખાલ ન ખાંકા હોઈ;—૧૨૫
 રામ લજે તો અખ લજે ફીર લજેગે કમ.
 હરીઅલ હરીઅલ રૂખડે ધંધણ હો ગયે સખ.—૧૨૬
 પોથી સો થોથી બની, પંડીત બને ન કોઈ,
 અઢાઈ અક્ષર પ્રેમકે, પઠે સો પંડીત હોય—૧૨૭
 હરિ લજવે હક બોલાવો દોનો ખાત વિરલ;
 તુલસી તાકો રહેત હે, આઠો પોર અમલ;—૧૨૮
 હરિ આળ્યો હરિ ગયો, હરિ કે હુચ્યો પાર.
 હરિ હાથમેં મીલ ગયો, તો હરિ ભયો ઉદાર.—૧૨૯
 અરધા ચંદા ઉગીયા અરધા ઘોડેકી નાલ,
 અરધા ગુરૂકી પાવડી, તો થોથા અરધા ગાળ.—૧૩૦

કબીરે કહે ન રાસીએ, ભાણે એસી જાત,
 પેટમેસે પ્રીછા કાઢે, એસા મેરા નાથ,—૧૩૧
 તુજે પરાધ કયા પડી, તુ અપની નીવેડ.
 તેરિ ઝાઝ હરિઆવમે, હુજે નહીતો જોડ, —૧૩૨
 જાકે બોલે બંધ નહી, મરમ નહી મનમાંય
 તાકો સંગ ન કીજીએ, છોડ ચલે બનમાંય—૧૩૩
 જો જામે નીશદીન જસે તો તાકે પાવન
 સરિતા ગજકુ લે ચલી ઉલટા ચલે મીન.—૧૩૪
 સાહેબઠા ઘરે દુર હય, જેસી લાંબી ખજુર,
 ચડે તો આખે પ્રેમરસ, ગીરે તો ચકના ચુર,—૧૩૫
 પશુકી તો પનિઆ ભઈ નરકો કથુ ન હોય.
 નર જો કે કરણી કરે, તો નરકો નારાયણ હોય,—૧૩૬
 કહેતે સો કરતે નહિ, મુખકે ખડે લખાડ,
 કાળમુખ લે જાયગે, સાહેબકે દરબાર,—૧૩૭
 જીતને તારે ગગનમે, ઉતને ચતરૂ હોય.
 કૃપા હોય શ્રી રામકી તો ખાલ ન બાંકા કોય.—૧૩૮
 આજ્ઞા તો શ્રી રામ નામકી હુજી આશ નિરાશ,
 નહી કીનારે ઘર કરો, કદી ન મરતી પ્યાસ;—૧૩૯
 કુછ કરણી કુછ કરમ, અતિ કુછ પુર્વકી નેક.
 પુણ્ય લાગ કબીરકો જો પીયુ ધાર્યા અલોક;—૧૪૦
 કબીર સુલ પર ઘર કરે, જેમ કામની કરે શ્રંગાર
 કાલ બી ઉચકુ કયા કરે, જો અષ્ટ પ્રહર હુશીયાર—૧૪૧

કખીર સાહેબે મરતી વખતે કહેલી સાખીઓ.

રાજ હંસા કુચ હય જમડા મેરા ગુલામ.
 લગા ધુવા સંતકા, વધકુંઠ હુવા મુકામ;—૧૪૨
 મનકે કહે ન કીજીએ, મન જ્યાં ત્યાં લે જાય;
 પણ મનકુ એસા મારીએ, કે દુક દુક હો જાય—૧૧૩
 લક્ષ્મી કહે મેં નિત નવી, કોની ન પુરી આશ;
 કીતને સિંહાસન ચડ ગયે, કીતને લયે નીરાશ;—૧૪૪
 સાહજકે દરબારમાં સાચેકુ શીરપાવ,
 જુડા તમાચા ખાયજા, કયા રંક કયા રાવ,—૧૪૫
 ઢાર ઘડતાં મનુજ્ય ઘડયો, ભુલ્યો શીંગને પુછ;
 તુલસી હરીકી ભક્તિ ખીન, ધીઃઃ દાઢી ધીઃઃ મુછ,—૧૪૬
 તુલસી કહે મેં પારખ્યું પરખ્યા રામ રતન.
 જપ તપ તીરથ કાચમણી, ત્યાં નહી માન્યું મન—૧૪૭
 તુળશી તુળશી કયા કરો, તુલસી બનકા ઘાસ;
 કૃપા લઈ રઘુનાથકી, હો ગયે તુલસીદાસ,—૧૪૮
 તુલસી એક દી વોહી એ તિલ ન માગે મુન,
 કૃપા લઈ રઘુનાથકી હો ગઈ હુંચા જુન,—૧૪૯
 તુલસી વહાં ન જાયો. જ્યાં ન કમે કો આવો
 ઘાસ ઘરાબર જાણીએ, કયાં રાજા કયાં રાઓ,—૧૫૦
 અખં ખર્વસે દ્રવ્ય હય, અદ્ય ઉદતસે રાજ.
 તુલસી એક દિન મર્ણુ હય આવે કાંઈ ન કાજ—૧૫૧

આદી અંત આઈ નહિ, અંત સંગ નહિ જાય,
 બિચ લઈ બીચ ગઈ તુલસી જાંબે બહાય—૧૫૨
 તુલસી એ સંસારમે સખી લક્ષ્મી બન જાય,
 નર્ક કુંડ ખાત્રી પડે, વઈકુંડ કહાં સમાય—૧૫૩
 રામનગર એ રામકા વસે ગંગકે તીર
 અન્નેધા નગરી રામકી, ચોકી હનુમંત વીર,—૧૫૪
 તુલસી જહાં વિવેક નહિ, તહાં ન કરીએ વાસ
 સત શબ્દ એક હે કર કર કપુર કપાસ—૧૫૫
 નદી સમાન જલ નહિ, બંધુ સમો બેલ નાહીં.
 સુરજ સમાન તેજ નહિ, મેઘ સમો જળ નાહીં—૧૫૬
 મેઘ સમાન જલ નહિ કોઈ, આપ સમાન બલ નાહિ
 નેણુ સમાન નહિ તેજો, અન્ન સમાન નહિ પ્રાન—૧૫૭
 આલ બેરણુ બાહુલી, જલ બેરણુ સેવાલ
 પુરૂષ બેરણુ નિંદ્રા, મચ્છા બેરણુ બલ,—૧૫૮
 મૃગ માતંગ ભંગ પતંગ મિનહુ લાશ,
 પાંચે વિષકે લોગશે લયો પાંચકો નાશ,—૧૫૯
 શ્વાસે શ્વાસમે રામ લજ, મિથ્યા સ્વાસ મત ખોય;
 ના બાણું એ શ્વાસકી, આવન ફીર કમ હોય,—૧૬૦
 કકા કેવળ ખૂદા હે, બબા બિજ શરીર
 રસ સખ રસ રહ્યા, તાકા નામ કબીર,—૧૬૧
 શ્વાસકી કર રમની અજપા કો કર જાપ.
 પરમ તત્ત્વકો ધ્યાન ધર, સોહે આપોઆપ.—૧૬૨

જ્ઞાન કથે સો પુત હમારા, કથની કથે સો જ્ઞાની.
 નાહસે રહે સો ગુર હમારા, હમ રહે ઉતકા સાથી.—૧૬૩
 ભસ્કુ રામ કૃપાળુ ઉસ્કુ ન મારે કાય,
 ઉસ ઉપર ફુનીયા ઉલટે તોળી કછુ ન હોય,—૧૬૪
 હરિ ભક્તિમેં તીન ગુણ, હરકોઈ લાગે પાય,
 ખાનેકુ મિષ્ટાન મિલે, આખર વધકુંઠ જાય,—૧૬૫
 સુરતસે કીરત બડી, બીના પંખ ઉડ જાય,
 સુરત તો જાતી રહે, કીરત કછુ ન જાય,—૧૬૬
 સજ્જનસે સજ્જન મીલે જ્યું ચંદનમે કપુર,
 હરીજનકું હરીજન મીલે, જ્યું લાંગમેં ધંતુર,—૧૬૭
 બડો બડાઈ નવ કરે બડી ન જાલે વાત,
 કયાં વિષ્ણુકી મહિમા ઘટી ભણુને મારી લાત,—૧૬૮
 વચન નહિ વિદ્યા નહિ, મુખમે નહિ હરિનામ,
 સો મુખમે દીશ કરો સખી ગામકે ગામ.—૧૬૯
 પુર્વકે લોક આહતે થે ન્યાય ધર્મ હરિનામ,
 અખકે લોક આહતે હય, કામની ચુગલી રામ.—૧૭૦
 હરિ હાસનકો તીસ કોસ ઓર પંડીતકુ વીસ,
 સાધુકે હૃદયકે બશે સંતનકુ ચણું શીશ.—૧૭૧
 આચા હય સો જાયગા રાજા રંક પ્રકીર,
 કીતને સિંહાસન ચડ જોઠે, કીતને પહેને જંજીર.—૧૭૨
 કાયા વાડી મન કેવલા મચી અમૃત વેણુ,
 પ્રાણ પુરૂષકે જાગમે અજબ કુલ દો નેન.—૧૭૩
 કબીર કહે મેં ટેક ગ્રહી ગ્રહી ચકે ન કોઈ,

પલ ભર વિસરૂ રામકુ તો ગુરૂ હત્યા મોઝે હોય—૧૭૪
 ચલના લલા કોચકા દુહિતા, લલી ન એક,
 મંગના લલા ન બાપસે જો પ્રભુ રાજે ટેક,—૧૭૫
 થાવ પલકકી ખખર નહી, કરે કાલકી ખાત,
 જીવકે પર જમ પ્રીરત હે જયું તેતર પર બાજ—૧૭૬
 પાનીસે ધન હોતા હે, પાનીસે ધન જાત,
 બ્રાહ્મણની નીંદા થકી જડા મુખસે જાત.—૧૭૭
 દુઃખમે સખ હરીકો લજે, સુખમે લજે ન કોઈ,
 જો દુઃખમે સખ હરીકો લજે તો દુઃખ કહાંસે હોય—૧૭૮
 બકો જેસી લગન હે વોહી વાકરામ.
 જખ રામ રૂદેમે રમ રહ્યો, તો ફીર કયા કીસીકે કામ.—૧૭૯
 જખ બીગડે જખ ચતુર નર ચાં બીગડેમા કુડ.
 છાશ બીચારી કયા બગડે, જખ બીગડે, જખ દુધ.—૧૮૦
 જો મતી પિછ સાંભરે સો મતિ આગે હોય,
 કાજ ન બીગડે આપકા, બુરા કહે નહિ કોચ.—૧૮૧
 હોનારી હીરદે બસો, બીસર જાય સખ શુદ્ધ,
 જેસી હરિકી લાવના વેસી સુજે બુદ્ધ.—૧૮૨
 હલદી તજે ના જરદી ખટકસ તજે ન આમ,
 શુણી તો અવશુણ તજે શુણકો તજે શુભામ,—૧૮૩
 આજ લાગી નવ ખંડમે જલ જલ પડે અંગાર,
 જો નવ હોતે સંત તો જલ મરતા સંસાર,—૧૮૪

સુખીઓ સખ સંધાર, ખાવે ઓર સોવે,
 દુખીયા દાસ કબીર ગાવે ઓર રોવે,—૧૮૫
 કબીરા તેરી છું પડી, ગત કટકે પાસ,
 કરેગા સો પાયખા. તુ કયુ હોય ઉદાસ,—૧૮૬
 કબીરા પોકારી યુ કહે વેતા આપ શરીર,
 પાંચે ઇંદ્રી વશ કરો તો આપે દાસ કબીર,—૧૮૭
 કબીરા ખડા બબારમે દેલો કાઠી હાથ.
 જો ઘર કુંક અપના સો ચલે હમારે હાથ,—૧૮૮
 અતિ લલા નહિ બોલના. અતિ લલા નહિ ચુપ.
 અતિ લલા નહિ બરસના, અતિ લલા નહિ ધુપ—૧૮૯
 ધીરે ધીરે રાવતો ધીરે સખિ કુછ હોય,
 માળી સીંચે સો ઘણાં, પણુ રત વિના ફળ ન હોય,—૧૯૦
 ઓછે નરકે પેટમે રહે ન મોટી ખાત,
 પાવશેરકે પાત્રમે કેસે શેર સમાત,—૧૯૧
 ભર્યા સો છલકે નહી, છલકે સોહી આધા,
 દોડા તો ભુંકે નહી, ભુંકે સોહી ગધા,—૧૯૨
 નારી પુછત નરકું તુમ કાયસે બદન મત્રીન
 કયાં ગાંઠસે ગીર પડો કયા કીસીકું દીન,—૧૯૩
 નહિ ગાંઠસે ગીર પડ્યો નહિ કીસીકું દીન,
 દેતે દીઠે દાતારકુ તેશો લયો મલીન,—૧૯૪
 ભક્તિ એમી કીજીએ જેમી ટંકણ આર,
 આપ જલે પર રીઝવે લાંગ્યા સાધે હાડ,—૧૯૫

ઘર બાળે ઘર ઉમરે ઘર રાખ્યે ઘર જાય,
 એક અચંબા એસા દેખા શ્વાસમાં કાળકુ ખાય,—૧૬૬
 સાંઈ મેરા બનીયા વણજ કરે વેપાર,
 બીન ઠાંડી બીન ત્રાજવે તોળે સખ સંસાર,—૧૬૭
 મોહ નદી વિશાળ હય, કોઈ ન ઉતરે પાર,
 જો ઉતર તે પાર સો રહે વધકુંઠ મોઝાર,—૧૬૮
 સાચે શ્રાપ ન લાગીએ, સાચે શ્રાપ ન ખાય,
 સાચે સાચે મીલ રહે, સાચે સતગુરુ સહાય—૧૬૯
 મનકે હારે હાર હય, ઓર મનકે જીતે જીત,
 પરીબ્રજ જો પામીએ, મન હૃદયથી પ્રતીત—૨૦૦
 રામ નામકે કારણે સખ ધન ઠાલ્યો ખાય,
 સુરખ જાણે ગીર પડ્યો દીન દીન દુખજો હોય—૨૦૧
 રામ નામ સખ કોઈ કહે, ઠગ ઠાકોર ઓર ચોર,
 ક્રુવં પ્રહ્લાદ જો તર ગયે, વોહી નામ કછુ ઓર,—૨૦૨
 સાધ મીલે સાહેબ મીલે અંતર રહી ન રખે,
 મનસા વાચા કર્મણા સાધુ સાહેબ રખ,—૨૦૩
 શુરા તેજ ધરે નહિ યુદ્ધ રણ જીટે ગમાર,
 સત્ય બચન પલટે નહિ. જો ઉલટ જાય સંસાર,—૨૦૪
 હહ હહ સખ કોઈ ચલે. બેહદ ચલે ન કોય.
 બેહદકે ચાટે માંહી રહા કળીરા સોય,—૨૦૫
 તરોવર સરોવર સંત જન ચોથા વરસે મેહ,
 પરમાર્થ કે કારણે ચારે ધરીઓ દેહ,—૨૦૬

મુક્તિ વશે વૈરાગ હે ઝોર બંધનકું સ્નેહ,
 અબ બંધનકો એહી મત, મન ભાવે શો લેહ—૨૦૭
 સંત સમાગમ ઝોર સરીતા ચલે વિહગમ ચાલ,
 જ્યું જ્યું વેરી નીકશે ત્યું ત્યું કરે નીકાલ,—૨૦૮
 જેસી ભક્તી બુદ્ધિ હય તેમિ કહે બનાય
 વાંકો બુરો ન માનીએ સો સુવેણ કહાંસે લાય,—૨૦૯
 ભક્તિભાવ ભાદર નહિ સરીતા ચલી ઘોલાય
 સરિતા તો તબ બનીએ જો જેષ્ટ માસ ઠેલાય—૨૧૦
 ગુરૂ લોભી શીષ્ય લાલચુ દોનો ખેલે દાવ,
 દોનો બુડે બાપડે સો બેઠ પથ્થરકી નાવ,—૨૧૧
 ભક્ત ગુરૂ હય અહિ ચેલો અહિ જો હોય,
 કીચ કીચકુ ઘોવને દાગ ન છુટે કોય,—૨૧૨
 બંધકુ બંધા મીલે છોટે કોન ઉપાય.
 સેવા કર નિરબંધકી જો પલમે દીયે છુટાય,—૨૧૩
 ગુરૂ બીન જ્ઞાન ન ઉપજે. ગુરૂ બીન મીલે ન ભેદ,
 ગુરૂ બીન સંશય ના મીટે, ગુરૂ વેદન કા વેદ—૨૧૪
 ભક્ત ગુરૂ હય આંધળા ચેલા નિપટ નિરંધ,
 દોનો દોનો ઠેલતે આકે કુપ પડંત.—૨૧૫
 સેજ આયા સો ડાલ દીજે ફીર માંગણું જોઈએ,
 કળીર કહે સુન બાળકા કુલ વીચારકે ખાઈએ,—૨૧૬
 કોટિ જનમ એકઠા કરે લોહા પારસકે સંગ,
 એક વાલકે આંતરે કળુ ન પલટે રંગ—૨૧૭

રામ નામ આધી રતી કોટીક પાપ પહાડ,
 ખાલહારી વા નામદ્રી પાપ ઠરે સખ જાડ.—૨૧૮
 કરવ કુમલ ચાવન કુશલ જોહી ખડો અકુસોસ,
 સમુદ્રકે સહીમા ઘર્યો જો રાવણકો પાડોશ,—૨૧૯
 જો કે મન સાથે રહે તો ક્યા કરત કુસંગ.
 મલીઆગર વીધ સાગત નહિ લપટે રહત ભુજંગ,—૨૨૦
 સંગત કીજે સાધુકી હરે મનકી વ્યાધ.
 સંગત કીજે નીચકો અષ્ટ પ્રહર ઉપાધ,—૨૨૧
 સાહેબકે દરબારમે સાથેકુ શિરપાવ,
 જુઠા તમાચા ખાયેગા ક્યા રંક ક્યા રાવ,—૨૨૨
 નારી નાગણ એસી ભઈ, નારી દો તરફસે ખાય,
 જીવતે જીવનો ધન હરે, મુવે નરક લઈ જાય,—૨૨૩
 નારી સખ નહારી મત કહો, કોઈ રતનકી ખાણ,
 નારીસે નર ઉપજ્યા ધ્રુવ પ્રહલાદ સમાન,—૨૨૪
 જીવ જીવકે આશરે, જીવ કરતહે રાજ,
 તુલસી રઘુવીર આશરે, ક્યું ખીગડેગા કાજ,—૨૨૫
 નિદા હમારી જો કરે મિત્ર હમારા સોય,
 સાચુ લેવે ગાંઠકા મેલ હમારા લોય,—૨૨૬
 તુલસી ધીરજ કે ધરે, કુંજણ ભર ભર ખાય,
 હુક હુકડે કારણે ધ્યાન ધરોઘર જાય,—૨૨૭
 ફાંદાં ફક્ત ફરાઈ દીલ આશાન દીલ ગંભીર,
 ફીકર ફક્ત કફની કરે તાકા નામ ફીકર,—૨૨૮
 કપટી મિત્ર ન કીજો અંત પેઠ બુધ લેત.
 આગે રાહ બતાવકે પીછે ધોકા દેત,—૨૨૯

સિ કહસેં ત્રિ ઉપજે, તા કહત તમ નાશ,
 તુલસી સીતા કહે રઠ નામ લે પાશ,—૨૩૦
 રાજા જોગી અગન જલ ઉનકી ઉલટી રીત.
 પરશુરામ કહે રાખીયે થોડી ઉનસે પ્રીત,—૨૩૧
 ગંગા કિનારે ઘર કરો, નહાઓ નીર્મળ નીર,
 દીધા વિના નહિ પામીયે, કહે ગયા દાસ કળીર,—૨૩૨
 માયા એસી ડાકની ખાયો સખ સંસાર,
 એક ન ખાયો કળીરો, જે રહ્યો રામકે આધાર,—૨૩૩
 સિરે ગુણ તો શીરા કથે, નિરગુણ કથે કળીર,
 રામ રતન તુલસી કથે, જ્ય જ્ય શ્રી રઘુવીર,—૨૩૪
 કળીર "પગડે દુર હય, બિચમે ખડી હય રાત,
 કયા જાણું કયા હાંચગી રવી ઉગતે પ્રભાત,—૨૩૫
 કળીર સુતે સુતે કયા કરે ઉઠકે રામ સંસાર,
 એક દીન એસો આયગો લાંબે પાંચ પસાર—૨૩૬
 આગ લગી નબ ખંડમે ગીર ગીર પડે અંગાર.
 દાસ કળિર કંચન ભયે કાળે ભયે સંસાર,—૨૩૭
 કળિર કળિર કયા કરો, જાઓ જમુનાકે તીર.
 એક એક ગોપીકે પ્રેમમે, હો ગયે કોટી કળીર,—૨૩૮
 દયાકા લક્ષણ ભક્તિ હય ભક્તિકા લક્ષણ જ્ઞાન.
 જ્ઞાનકા લક્ષણ ધ્યાન હય, ધ્યાનકા લક્ષણ ત્યાગ,—૨૩૯
 રામ નામ જાનો નહી, ડુકડે માનો ભાર.
 ધ્યાન કરતે મર ગયા ઉનકી યુગ ન ખરાડ,—૨૪૦
 ત્યાગકા લક્ષણ શાંતીપદ તે જાણો વિભગ વૈરાગ,
 વધરાગ વીશે સુકિતપદ, જે સદા રહત હે ત્યાગ,—૨૪૧

જુહાર જુહાર વણીક કહે, ન જાણે જુહારકા લેદ.
 લેદ લણે ખીન રહત હય, આઠો પ્રહર બહુ ખેદ,—૨૪૨
 જજામે જગદીશ હય હરસામે હરિ સાર,
 રસમે રામદાસ રહો તાકી નામ જુહાર,—૨૪૩
 સુમરન એસો ચાહીએ જાકો ધરીએ ધ્યાન.
 સતજીગ ત્રેના દ્વાપર કળિ ચાર યુગ પરમાન,—૨૪૪
 ખિન સંતસંગ ન હરિકથા, તા ખીન મોહન જાત,
 મોહ ગયો ખીન રામપદ, હોય ન દ્રઢ અનુરાગ,—૨૪૫
 મોહે ગુણ કંજુ હય નહિ, તુમ ગુણ ભર્યો ઝાઝ,
 ગુણ અવગુણ વિચારીએ, પ્રભુ બ્રહ્મ ગ્રહેકી લાજ,—૨૪૬
 સીતા માતકી કોટડી, ચંદન ચઢે કમાડ,
 તાળાં કુંચી પ્રેમકી, તમ ખોલો અરધ મુરાર,—૨૪૭
 નહિ વિદ્યા નહી બાહુબળ, નહી ખરચનકા દામ,
 એસે પ્રતીત પાવનકી તુમ પત રાખો રામ,—૨૪૮
 રામ નામ રટતે રહો જખ લગ ઘટમે પ્રાણ,
 કષતક દીન દયાળકું, રાખદ પડેગો ધામ,—૨૪૯
 માયા મેરે રામકી ધરણી ધરકી દેહ,
 પુણ ખીરાને શ્વાનજી જશ કોર કર લેહ,—૨૫૦
 તુલસી ખીરવા બાગમે ખીલીત એ કરમાય.
 રામભરોસે વોહી રહે, પરબતપે હરીઆર.—૨૫૧
 સંત મીલનકો જોઇએ, તણ માયા અલીમાન,
 જયું જયું પગ આગે ધરે કોટી યજ્ઞ કોતાન,—૨૫૨
 સંત સંત સમ એક હે જયમ આપુકો (અડીણ) ખેત,
 કોય કુદરતી લાલ હય, ઓર સમી શ્વેત કે શ્વેત,—૨૫૩

ચલવે કો પંચ કોશકો, ચલ્યો ન એકે કોશ,
 તમ થાક્યો મન નહી થાક્યો, એહી બડો અફસોસ,—૨૫૪
 પાણી તો ખંધા ભલા, જો કુછ ઉંઠા હોય,
 સંત તો ખેઠા ભલા જો કુછ પરમારથ હોય,—૨૫૫
 સાખી શબ્દ બહુ સુણીયા નહી મર્યા મનકા ડાગ,
 સંગત થકી ન સુવર્યા, તાકી બડી અભાગ,—૨૫૬
 સંગત બિચારી ક્યા કરે. રૂઢીયા ભયા કડોર.
 નવ નેજા પાણી ચડે પથર ન લીજે કોર,—૨૫૭
 ભલા ભજન વીસરે, નગડા ન ચડે સંગ,
 કાળી ઉન કમાણસા એને ચઢે ન દુખે રંગ;—૨૫૮
 માખી ચંદન પરહરે દુરગંધ હોય ત્યાં જાય.
 મુરખ નરને ભક્તિ ભાવે ન ઉઘે કે ઉઠી જાય,—૨૫૯
 નીચ નીચાઇ નહિ તજે જો પાવે સતસંગ.
 તુલસી ચંદન લેપથી કંઈ વીધ ન તજે ભુજંગ.—૨૬૦
 સખ નદીમે ગંગા બડી. સખ પથરમે શાલીગ્રામ,
 સખ વનસ્પતિ હય તુલસી જાકે હૃદયમે રામ,—૨૬૧
 પ્રેમ છુપાયા નહી છુપે, જ્યાં લગી ધાસો ધાસ,
 દાખી દુખી નહી રહે કસ્તુરીકી ખાશ,—૨૬૨
 આંખ ફડાકા દે રહી મુખમે રહ્યા ખટાસ,
 ધીક ખોરા જીવના જો દમકા કરે વીધાસ,—૨૬૩
 આપ ભુલાને આપસે હુંદન હે કંઈ ઓર,
 જાકો તુમ હુઠત ફીરો હય યહી તુમ ઠોર,—૨૬૪
 સુમ કોથળી શ્વાન ભગ દાનો એક સમાન.
 ધારત કે નીકો લગે ખેંચત નીકસત પ્રાણ,—૨૬૫.

આવે તો રખે નહી. મનમે ધરે નહી ધીર.
 જતન કરે નહી દ્રવ્યકો તાકો નામ ફીર—૨૬૬
 પેટ સમાના અન મગે પંડ સમાના ચીર.
 અધતિ લાલચ ના કરો તાકો નામ ફીર,—૨૬૭
 માયાસે સખ હોત હે સીદ્ધ સાધકને જોગ.
 માયાસે સખ કરમ કપાવે માયા સાધે જોગ.—૨૬૮
 બડે બડેકો દુઃખ હે, છોટેસે દુઃખ દુર,
 તારે સખ ન્યારે રહે, શુદ્ધ ચંદ્ર ઓર સુર્ય.—૨૬૯
 તુલશી એ સંસારમાં કોણ લયો સમર્થ;
 એક વચન દોઉ કુચ પર કો ન પસાર્યો હાથ,—૨૭૦
 એક દીન એસા હોયગા કોઇ કીસકા નાહી,
 ઘરકો નારી કોન રહે, એ તનકી માટી નાહી.—૨૭૧
 જખ તું આયો જગતમે લોક હસે તું રોય,
 એવી કરણી ના કરો કે પીછે હાંસી હોય,—૨૭૨
 મનકો કહ્યો ન કીજીએ મન હોય પક્ષા દુત,
 હે હુએ તરીયા મે જાય હાથશે છુટ,—૨૭૩
 જો શીર કાટે ઓરકા અપના રહે કટાય,
 તુલશી હરી દરબારમે બદલી કહોં ન જાય,—૨૭૪
 હંસા તો મોતી ચુગે કાં લંઘન મર જાય,
 સિંહ ઘાસ નહી ખાતહે છલંગ ખાલી જાય,—૨૭૫
 દોડે કોસ હાનર લગ ઓર બશે લક્ષ્મી પાસ,
 ખીન દીને રઘુનાથકે મીલે ન તુલસિદાસ,—૨૭૬
 દોષ નહી કુછ દયાળા કર્મ કુટીલ ગ્રહે બાંધ,
 કર્મ હિન તડપત ફિરે કલ્પ પ્રક્ષકી બાંધ,—૨૭૭

રામ નામ કેહેનેસે જન સ્વરૂપ હો જાય,
 જલ લીતર આવે નહિ કાપનારો પસ્તાય,—૨૭૮
 તુલસી એ સંસારમે પંચ તન હે સાર,
 સંત સમાગમ હરીભજન દયા દાન ઉપકાર,—૨૭૯
 ચીંતા મત કર માનસો કરવહાર સમર્થ,
 જનમે વસે માછલી વાંકી ગાંઠકો અર્થ,—૨૮૦
 સંત હમારી આતમા હમ સંતનકી દેહ,
 રોમ રોમમે મે રહું જ્યુ ભાદરકો મેહ,—૨૮૧
 તુલસી કહે ધન સુમકો જશે શ્વાનકી પુછ,
 આધે ભાર પચાસ મણુ આખર છુંછકી છુંછ,—૨૮૨
 તુલસી દેવા કઠીન હે જો કાહુકો દેત,
 સુજસ હોત સંસારમે ફેર આપનો લેત,—૨૮૩
 સંત સમાગમ સરસ હૈ, મન કર દેખ વિચાર,
 વસાગર અગિ કઠીન હૈ, બીન પ્રવાસ કીરતાર,—૨૮૪
 તુલસી સીતારામસે, લગાવા ચાહો નેહ,
 આઠે પ્રહર ભક્તિ કરો, પ્રભુચરણમે દેહ—૨૮૫
 માળા શ્વાસો શ્વાસકી ફેરોગો કોઇ દાસ,
 ચોરાશી ભરકે નહી કટે કાલકી ફાંસ,—૨૮૬
 મોજ ભુલાઈ ભુખે માર મનકી પાડ ખાલ,
 ધતના કરતે ના હો તે પીછ કર નીહાલ,—૨૮૭
 મેરા મન ક્યુ ઓર હૈ કતકિ કહુ ઓર,
 એવવ કહે માધવશે સખ જુઠી મનકી દોડ,—૨૮૮
 તુલસી એ તન ખેત હયે, મન વચન કમકી,
 પાપ પુન્ય દોનું બીજ હય વાવે સો લણે નીલન,—૨૮૯

રામનામ આરાધવો તુલસી વૃથા ન જાય,
 બાંધવડો પઠવો આગે હોત સહાય,—૨૯૦
 તુલસી રશના તો ભલી જો તુ સુમીરે રામ,
 નહીતર કાઢી નીકારીએ મુખશે ભણો ન ચામ,—૨૯૧
 તુલસી વિલંબ ન કીએ ભજ લીએ રઘુવીર,
 તરકતસે જાત હે શ્વાસ સરીએ તીર.—૨૯૨
 સ્વારથ સીતારામ હય પરમારથ સીયરામ,
 તુલસી તરો દુસરે દ્વાર ક્યા હય કામ,—૨૯૩
 તુલસી સોહી ચતુરતા રામ ચરણ લો લીન,
 પરધન પરમન હરણકુ વેશ્યા વડી પ્રવીણ—૨૯૪
 પ્રતી રામપદ નીતી પંથ ચલે રાગ રસ છાન,
 તુલસી સાત ન કેમ તે એહી ભકિતકી રીત,—૨૯૫
 તુલસી ખોટો દાસકો રઘુપતિ રાખત માન,
 જ્યુ મુરખ પુરોહીત ગારને દેવ દાન યજમાન,—૨૯૬
 રામ ભરોસો રામ બલ રામ નામ વિશ્વાસ,
 સમરી નામ મંગળ કુશળ માગત તુલસીદાસ,—૨૯૭
 વૃથા લાલ સંતોષ સુખ રઘુવર ચણે સ્નેહ,
 તુલસી સખ મન વશ યે તો જેસે વન તેસે ગેહ,—૨૯૮
 તુલસી મમતા રામસો સખતી સખ સંસાર;
 રાગ રોષ ન દોષ દુખ દાસ ભયે ભવ પાર;—૨૯૯
 બોધક સખકે ભયે સાધક ભયે ન હોય;
 તુલસી રામ કૃપાલતે ભલા હોયસો હોય,—૩૦૦
 પરમેશ્વરસે પ્રેમરખે ઓર પરનારીસે હસના,
 તુલસી દાનો નાં બને લોટ ખાય ઓર ભસના.—૩૦૧

માયાસે માયા મીલે કર કર લંબે હાથ,
 તુલસી રંક ગરીબકી. કોય ન પુછે વાત,—૩૦૨
 રામ નામ કહેતે રહો, ઘર રહો મન ધીર,
 કબહુ કારજ સુધારિએ કંપાસિંધુ રધુવીર,—૩૦૩
 પારસમણી ઓર કામધેનુ કલ્પતરૂકી વાડ
 તુલસી હરિકી ભજન બીન તાતે ભલો હેતાડ—૩૦૪
 જ્ઞાન ગરીબી હરી ભજન કામળ વચન અદાપ,
 તુલસી કબહુ ન છાંડીએ ક્ષમા શીલ સંતોષ,—૩૦૫
 તુલસી જગમે આયકે, કર લીજે દો કામ,
 દેનકો દુકડા ભજા, લેનકો હરિ નામ,—૩૦૬
 અન હોની પ્રભુ કર શકે, હોન હરિ રહી જાજ,
 તુલસી ધન સંસારમે પ્રભુ ભજન સુખદાય,—૩૦૭
 અરખ ખરવસે દ્રવ્ય મિલે ઉદ્ય અસ્તસે રાજ,
 તુલસી હરીકે ભજન બીન સખી નરકકો સાજ,—૩૦૮
 ચતુરાઇ ચુલે પડી ધીક્ક પડ્યો આચાર,
 તુલસી ભગવત ભક્તિ વીણ, ચારે વર્ણ ગમાર,—૩૦૯
 તુલસી કહે અજ્ઞાનીકું, ધરત નહી મન ધીર.
 પીઠે બાગક જન્મ લે, આગે ઉપજત ખીગ;—૩૧૦
 તુલસી છબખલ છાંડકે, કરીએ રામકે સ્નેહ.
 અંતર કયા ભરથારસે, જીને દેખી સખ દેહ,—૩૧૧
 ગંગા જમના સરસ્વતી, સાત સમુદ્ર ભરપુર,
 તુલસી ચાતકકે મતે, બીન સ્વાંતી જામ ધુર,—૩૧૨
 કાહુકે ધન લામ હય, કાહુકે પરિવાર.
 તુલસી એસે દીનકું, સીતારામ આધાર,—૩૧૩

એક ભરોસે રામકો પીએ પાપ ભર મોટ,
 જેસે નારિ કુનારીકો ખડે ખસમકી ખોટ,—૩૧૪
 સખ દખે પરખે લીખે અહુત વાયક હોય,
 તુલસી સીતારામ ખીન અપના નાહી કોય,—૩૧૫
 જ્યુ કામીકે ચિતમે, ચડી રહત નીત્ય કામ,
 એસે હો કખ લગી હો, તુલસીકે મન રામ,—૩૧૬
 તુલસી ખુરા ન માનિએ, જે ગમાર કહી જાય,
 અચ્છા હોય સો રાખીએ, ખુરા વહી જાય.—૩૧૭
 ખીન માગે માતી મીલે, ન માગે લીખ,
 તુલસી જે વિદ્યાસ કરે તો મીલીએ વિદ્યાધીશ,—૩૧૮
 તુલસી છસકે મુખસે, કયુ ન નીકળે રામ,
 તીનકે મુખસે ડારીએ નવસાગરકો ગામ,—૩૧૯
 તુલસી એ તન ત્યાં હય, તપત સદા ત્રિપાય,
 શાંતી હો જખ શાંતી, પદ લાય રામ પ્રતાપ,—૩૨૦
 કેલા કલમ કુલીન હય નમે અચપણુ જાય,
 ઓછી જાત ચેરડકી રહે શીખ પર તાય,—૩૨૧
 મન માતંગ માને નહિ, જખ લગ ખતા ન ખાય,
 જેસે વિધવા સ્ત્રી દુષ્ટ કર્મ કરે પસ્તાય,—૩૨૨
 જવે પણ આવે નહી, ઉસકુ દેત ગજરાજ,
 ભુખ દધ તો લીક્ષા દધ, એસા ગરીબ નિવાજ,—૩૨૩
 પારસમણીકે સંગમે, કંચન ભઠ તલવાર.
 તુલસી ઉસમે ના ગયે, ધાર ભાર આકાર.—૩૨૪
 શાહી ગઈ સફેતી આઈ, કરલે હરિસં હેત,
 ફીર પીછે પસ્તાયગો, ચીડીયા જુગ જાયગી ખેત,—૬૨૫

કબીર સાહેબનાં લજન. (૧)

કબ સમરોગે રામ, અબ તુમ કબ સમરોગે રામ,
ગર્લ કુલીમે જપ તપ કીનો; નિકલ હુવા બેઝમાન; અમ૦ ૧
બાલપનેમે બેલ ગમાયા, તરૂણપનેમે કામ;
હાથ પાંવ જમ કંપન લાગે, નિકલ ગયો અવસાન; અમ૦ ૨
જુઠી કાયા જુઠી માયા, આખર મોત નીદાન,
કહત કબીરા સુન ભાઈ સાધુ. યહી ઘોડા મેદાન; અમ૦ ૩
લજન— (૨)

બકવા મત કરના બે ખુદાકા નામ જપના બે;
ઉત્તમ નરદેહ પાયા પ્રાણી ઉસકા હીત કબુ કરના;
ફવલત પે મત ભુલો યારો, નામ ખુદાકા જપના; બક૦ ૧
ખુદા સરીખી કાયા યારો એશી વહા હોનેકી;
કિતેક જનમ આવે જાવે બાબ ઉડગી તનકી; બક૦ ૨
ચીરા લગાયા ચુના પીટાયા, મહેલ બનાયા ખાસા;
અજબ કાલકી ગાંઠ પડી તબ, જંગલ હુવા તમાશા; બક૦ ૩
કહત કબીરા સુન ભાઈ સાધુ, હિંદુ મુસલમાના;
નામ ખુદાકા જપના યારો, ભવસાગર તરજનાં; બક૦ ૪

લજન— (૩)

રામ નામ તું જપલે. કાયકુ મગરબો કરતા હે;
કચી મટીકા બંગલા તેરા. પાવ પત્રકમાં ઢલતા હે,—રામ૦
આઢાણ હોકર પુરાણ વાંચે, સ્નાન તરપન કરતા હે;
સરવ કાલ મુચીત તો એ કયા. સાહેબ મીલતા હે;—રામ૦ ૨
જોગી હોકર જટા બઢાવે, હાલ મસ્તમે રહેતા હે;
હબર ધરેકર હાથ સુકાવે, યો કયા સાહેબ મીલતા હે; રામ૦ ૩

માન ભાવ પડતે કાલે કપડે, દાઢી મુચ્છ મુડાતા હે;
 ઉલટી લકડી હાથ પકડકર ઓં કયા સાહેબ મીલતાહે; રામ૦૪
 મુલ્લા હોકર ખાંગ પુકારે, ઓ કયા સાહેબ બહિરાહે,
 મુંગીકે પાવમે અવાજ બાજે, ઓળી અણી સુનતાહે;—રામ૦૫
 જંગમ હોકર લીંગ બંધાવે, ઘર ઘર લેકર ફીરતાહે;
 શંખ બજાકર ભીક્ષા માગે, ઓ કયા સાહેબ મીલતાહે; રામ૦૬
 કહત કબીરા સુનલાઈ સાધુ, મનકી માયા જપતાહે,
 ભાવ ભકિતસે ધ્યાન ધરત હે, ઉરકુ સાહેબ મીલતાહે;—રામ૦૭

ભજન—

(૪)

સંગત સંતનકી કરલે, જનમકા સારથક કછુ કરલે;
 ઉત્તમ નરદેહ પાયા પ્રાણી, ઈસકા હીત કછુ કરલે;
 સદગુરુ જાકે બાબા, જન્મમરણ દુર કરલે;—સં૦૧
 કાંહાંશે આયા કાંહાં જાવેગા, એ કછુ માલમ કરના;
 હો દીનકી જીંદગાની બંદે, હોશીયાર હોકર રહેના;—સં૦૨
 કોન કીમકા જોરુ લડકે, કોન કીસકે સાલે;
 જબલમ અપના પલ્લવ બાગત, તબલમ મીઠા બોલે—સં૦૩
 કહત કબીરા સુનલાઈ સાધુ, બારબાર નહીં આના;
 અપના હીત કુછ કરલે ખ્યારે, આખર એકેલા જાના—સં૦૪

સમાપ્ત.

છપાય છે: રૂપસુંદરી છપાય છે

અથવા

પરાધિન ગુજરાત.

રશીસ એ કરણધેણી અને રશીવરી એ રૂપસુંદરી. રૂપસુંદરી પ્રધાન માધવની ધર્મ-પત્નિ અને કરણના હવશમોહનું બાન ગુણ રમક એ આખીએ ઇતિહાસિક કથા. સ્વદેશ પ્રેમ અને રાજ્યધર્મથી છલાછલા સ્વામિ ભક્તિ, મિત્રધર્મ, વિરતા અને નિમકહલાલીનો તાદરશ ચીત આખીએ નવલકથામાં સંપૂર્ણપણે આલેખાયેલો છે, એકવાર જરૂર ખરી કંઈક સુંદર ચિત્રો સાથે કીમત ખાર આના. મળવાનું ટેકાણું:—

શા. ચુનીલાલ મગનલાલ બુકસેલર રાણીતલાવ-સુરત.

સંત સમાજ ભજનાવળી (મ્હોટી)

ભજનની મોટામાં મોટી અને ચિત્રવાળી આજ સુધી કદી નહીં બહાર પડેલી એવી બુક સગમગ રૂપ પાના— કી. ૬-૦-૦

ચતુર સુંદર ગરબાવળી— ગરબાની મોટામાં મ્હોટી બુક તરીકે આખા ગુજરાતમાં પ્રખ્યાતી પામેલી જેમાં સેંકડો ગરબાઓનો સંગ્રહ છે. કી. ૦-૮-૦

પારસમણી ભજન સંગ્રહ—કી. ૦-૮-૦

ભજન સાગર— કી. ૦-૮-૦

ભજન ભંડાર— કી. ૦-૮-૦

મળવાનું ટેકાણું:—કાગળી મહમુદ એન્ડ મહમદભાઈ.

ટાવર રોડ, અલાયાની વાડી સામે-સુરત.

